

Het opsporen van sterke en zwakke punten op basis van de financiële administratie

Liesbeth ter Elst-Wuhle PV, Willy Baltussen LEI-DLO en Jan Breembroek GIBO-groep

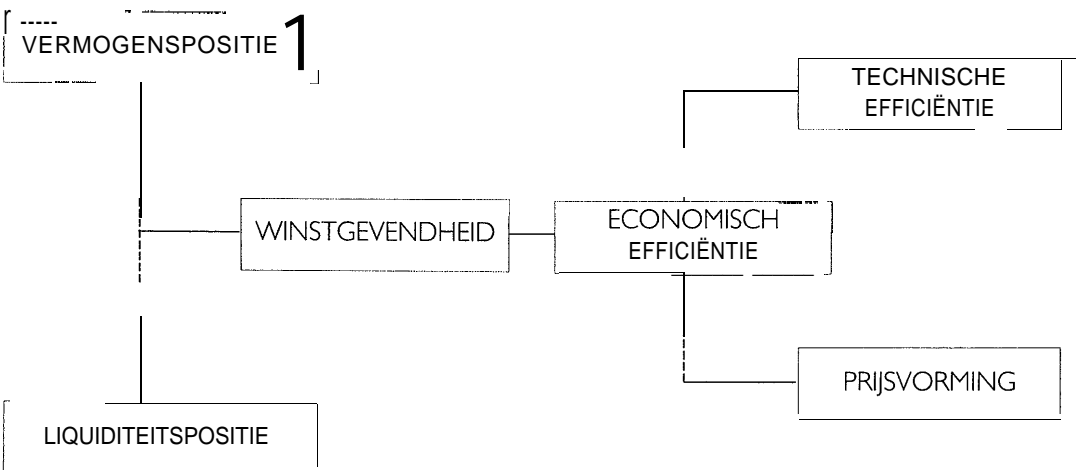
Het financiële verslag opgesteld door een accountantsbureau bevat informatie die door de varkenshouders gebruikt kan worden bij vele beslissingen die plaatsvinden op een bedrijf. In de praktijk worden deze gegevens uit het financiële verslag weinig gebruikt. Het doel van het onderzoek is om een methode te ontwikkelen waarmee zwakke en sterke punten van een bedrijf met varkens aan de hand van gegevens uit de financiële administratie kunnen worden opgespoord. Het onderzoek bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste is er een analysemethode opgesteld en ten tweede zijn gegevens van circa **140** bedrijven verzameld en geanalyseerd. Op basis van de theorie en de gegevens van de bedrijven zijn kengetallen berekend. Deze kengetallen zijn in verband gebracht met de beoordeling van bedrijven door deskundigen.

Het analysemodel

Een bedrijf kan beoordeeld worden op zes verschillende aspecten: vermogenspositie, liquiditeitspositie, winstgevendheid, economische efficiëntie, prijsvorming en technische efficiëntie. Deze zes aspecten vormen de basis voor het opstellen van het analysemodel. Het aspect winstgevendheid staat centraal in het schema (zie figuur 1). De winstgevendheid wordt in grote mate beïnvloed door de economische efficiëntie van de verschillende produktietakken. De winstgevendheid zelf heeft een grote invloed op het beschikbaar komen van midde-

len voor privé uitgaven en het voldoen aan rente en aflossingen (liquiditeitspositie). Om een winstgevend bedrijf te houden, zal in de toekomst geïnvesteerd moeten worden. Het is dus noodzakelijk dat hiertoe jaarlijks voldoende middelen beschikbaar komen om ook aan de toekomstige verplichtingen te voldoen (vermogenspositie).

Het analysemodel is opgesteld aan de hand van literatuur en gesprekken met deskundigen. Bij elk aspect is een aantal kengetallen gekozen, waarvan een verband verwacht wordt met de beoordeling van een bedrijf door een deskundige. Als ►

Figuur 1 : De relaties tussen de verschillende aspecten

voorbeeld wordt in dit artikel het aspect vermogenspositie uitgewerkt. In de tabel worden de geselecteerde kengetallen voor dit aspect met de bijbehorende grenswaarden weergegeven. Het kengetal dekking lang vreemd vermogen (dlw) geeft de verhouding weer tussen de middelen die uit het bedrijf vrijkomen om rente en aflossingen te betalen en het huidige lang vreemd vermogen waar rente en aflossing over betaald moet worden. Ligt deze verhouding boven de 15% dan is er ruimte aanwezig om nieuwe investeringen te financieren. Ligt deze beneden de 10% dan wordt het problematisch. Het aandeel eigen vermogen van het totale vermogen is een kengetal dat altijd in combinatie met de leeftijd van de ondernemer wordt beoordeeld. Hierbij geldt dat een lager percentage eigen vermogen bij een jongere ondernemer gelijk gewaardeerd wordt als een hoger percentage eigen vermogen bij een oudere ondernemer. De capital value coverage ratio (cvcr) is een kengetal dat weergeeft hoe op dit moment de duurzame produktiemiddelen gefinancierd zijn. De cvcr is gelijk aan de som van het lang vreemd vermogen en het eigen vermogen gedeeld door de waarde van de duurzame produktiemiddelen. De boekwaarde van machines en gebouwen geeft, afgezet tegen de huidige vervangingswaarde, een indruk van de moderniteit van het bedrijf

Beoordeling van bedrijven

Aan zeven deskundigen is gevraagd om ongeveer 20 bedrijven, die zij ieder begeleiden, op de zes aspecten te beoordelen met een score lopend van 1 tot en met 9. Tevens zijn van deze bedrijven gegevens uit de financiële administratie verzameld (van 1988, 1989 en 1990) om de kengetallen van het analysemodel te berekenen. Per aspect is nagegaan welke combinatie van kengetallen een goede benadering is van de beoordeling die de bedrijven hebben gekregen van de deskundigen.

Resultaten en discussie

Het blijkt dat bijvoorbeeld voor het aspect vermogenspositie het aandeel eigen vermogen en het verschil in aandeel eigen vermogen tussen het jaar 1990 en 1989 een redelijke goede verklaring geven van de beoordeling van de bedrijven door de deskundigen. Bij de andere aspecten zijn de verbanden met de kengetallen niet duidelijk aanwezig. In totaal blijken de deskundigen in 10% van de gevallen een lage beoordeling te geven. Op basis van het analysemodel krijgt slechts 1% van de gevallen een lage beoordeling. Het verband tussen de geselecteerde kengetallen en de beoordeling van bedrijven door deskundigen blijkt niet groot te zijn. Onder

Tabel: **De geselecteerde kengetallen bij het aspect vermogenspositie en de grenswaarden**

Geselecteerde kengetallen	Grenswaarden		
	goed	gemiddeld	slecht
dekking lang vreemd vermogen	> 15%	15-10%	< 10%
aandeel eigen vermogen met leeftijd ondernemer			
< 35 jaar	> 50%	30-50%	< 30%
35-50 jaar	> 60%	40-60%	< 40%
> 50 jaar	> 70%	50-70%	< 50%
capital value coverage ratio	> 1,2	1,2-1	< 1
boekwaarde machines en gebouwen (als % van de huidige vervangingswaarde)	> 60%	60-30%	< 30%

andere op basis van gesprekken met de deskundigen achteraf, zijn er vijf mogelijke oorzaken geconstateerd:

- Het analysemodel is niet volledig. De informatie uit de financiële administratie wordt ingedikt tot een klein aantal kengetallen en per aspect moet uit meerdere mogelijke kengetallen een keuze worden gemaakt, “
- Experts gebruiken ook informatie die niet in de financiële administratie aanwezig is. Hierbij valt te denken aan gegevens over de ontwikkelingsmogelijkheden van het bedrijf, in de vorm van onder andere hinderwet en produktierechten.
- De huidige resultaten geven geen goed beeld van de toekomstige ontwikkeling van het bedrijf. Een voorbeeld hiervan is een bedrijf, waar de activiteiten door ziekte van de ondernemer bewust op een lager pitje zijn gezet.
- Tussen experts bestaan verschillen in de wijze van beoordelen. Veelal zijn de bedrijven ten opzichte van elkaar beoordeeld wat gevolgen kan hebben voor de scores. Bij de ene deskundige kan een bedrijf met een bepaald bedrijfsresultaat goed scoren, terwijl bij een andere deskundige een bedrijf met dezelfde resultaten als gemiddeld beoordeeld wordt.
- De scores van de experts geven niet de werkelijkheid van het bedrijf weer, onder andere door de beperkte tijd die besteed is aan het beoordelen van de bedrijven. Daarnaast is een aantal keren de indruk die de betreffende deskundige heeft van de ondernemer te zwaar meegewogen.

Samenvattend

Uit het onderzoek blijkt dat het verband tussen de kengetallen uit het analysemodel en de beoordeling van de bedrijven op de aspecten vermogenspositie, liquiditeitspositie, winstgevendheid, economische efficiëntie, prijsvorming en technische efficiëntie niet groot is. Het ontwikkelde analysemodel voor de bepaling van sterke en zwakke punten op een bedrijf met varkens kent in zijn huidige vorm nog de nodige beperkingen. ■